

Technologia szkła i ceramiki

Technologia ceramiki: -zaawansowanej -ogniotrwałej

Jerzy Lis, Dariusz Kata
Katedra Technologii Ceramiki
Materiałów Ogniotrwałych

Technologia szkła i ceramiki

PODSTAWOWE IMANENTNE WŁAŚCIWOŚCI TWORZYW CERAMICZNYCH DECYDUJĄCE O ICH SPECJALNYCH ZASTOSOWANIACH

- NISKA GĘSTOŚĆ
- WYSOKA SZTYWNOŚĆ (E,G,)
- WYSOKA WYTRZYMAŁOŚĆ NA ŚCISKANIE
- **NISKA ODPORNOŚĆ NA PĘKANIE (K_{Ic})**
- **NISKA NIEZAWODNOŚĆ**
- WYSOKA TEMPERATURA TOPNIENIA
- NISKIE PRZEWODNICTWO CIEPLNE
- NISKA ROZSZERZALNOŚĆ CIEPLNA
- **NISKA ODPORNOŚĆ NA WSTRZĄSY CIEPLNE**
- DOBRA ODPORNOŚĆ NA PEŁZANIE
- WYSOKA TWARDOŚĆ
- DOBRA ODPORNOŚĆ NA ŚCIERANIE
- DOBRA ODPORNOŚĆ CHEMICZNA

Technologia szkła i ceramiki

PODZIAŁ TWORZYW Z CERAMIKI SPECJALNEJ

	II	III	IV	V	VI		
	4	5	6	7	8		
	Be	B	C	N	O		
	12	13	14				
	Mg	Al	Si				
	20		22				
	Ca		Ti				
			40				
			Zr				

GRUPY TWORZYW

MATERIAŁY TLENKOWE: (Al_2O_3 , ZrO_2 , BeO , MgO , CaO)

MATERIAŁY GLINOKRZEMIANOWE: (porcelana tech., mulit, steatyt, kordieryt ...)

MATERIAŁY WĘGLIKOWE: (SiC , B_4C , TiC , węgliki spiekane)

MATERIAŁY AZOTKOWE: (Si_3N_4 , BN , TiN)

MATERIAŁY BORKOWE: (TiB_2)

MATERIAŁY KRZEMKOWE: (MoSi_2)

MATERIAŁY WĘGLOWE I GRAFITOWE

SZKŁA SPECJALNE

Technologia szkła i ceramiki

Kształtowanie właściwości wyrobu

- ◆ Właściwości materiałów ceramicznych są unikalne porównaniu z innymi tworzywami co wynika z dominacji silnych wiązań jonowych i kowalencyjnych między lekkimi pierwiastkami
- ◆ Właściwości te często możemy w dużym zakresie modyfikować w **procesie technologicznym**

Technologia szkła i ceramiki

TECHNOLOGIA MATERIAŁÓW

‘tèchnè’ – sztuka, rzemiosło

‘logos’ - słowo, opis, wiedza

Technologia – wiedza i umiejętność wytwarzania lub przetwarzania w sposób celowy i ekonomiczny dóbr naturalnych w użyteczne produkty

Technologia chemiczna – dział technologii zajmujący się wytwarzaniem produktów w oparciu o procesy chemiczne

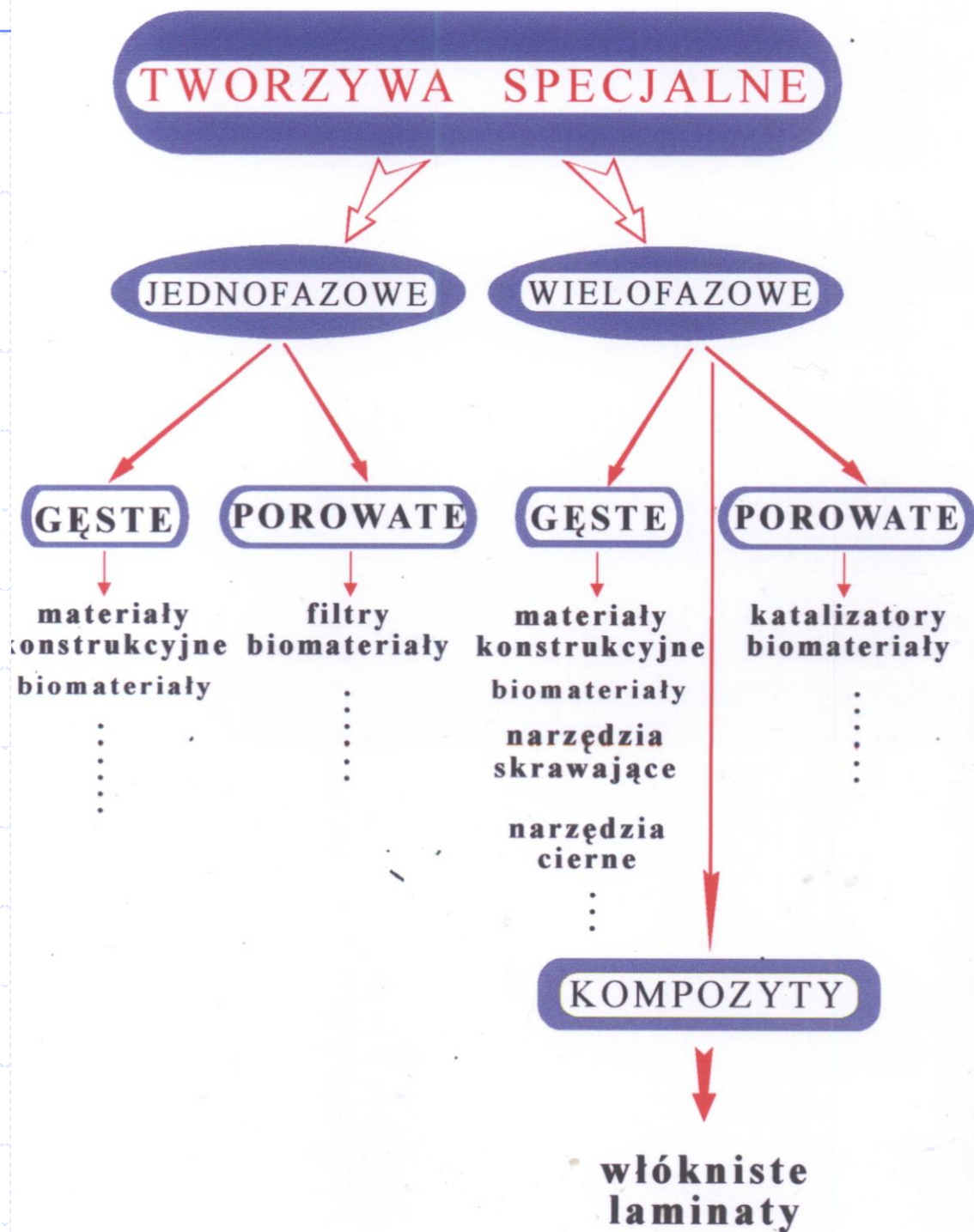

Technologia ceramiczna – dział technologii chemicznej zajmujący się wytwarzaniem materiałów ceramicznych

Proces technologiczny – sposób postępowania dla wytworzenia określonego wyrobu

Technologia szkła i ceramiki

Technologia szkła i ceramiki

TLENKI

Ze względu na dostępność surowców , stosunkowo prostą technologię otrzymywania i szeroki zakres właściwości tworzywa tlenkowe stanowią podstawową grupę ceramiki konstrukcyjnej.

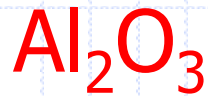
Podstawowe materiały:

Al_2O_3 , ZrO_2 , MgO , CaO , BeO , UO_2

Charakterystyczne cechy:

- Wiązanie typu jonowego
- Wysoka ogniotrwałość (2000 - 3000°C)
- Wysoka sztywność - moduł Younga do ok. 400 Mpa
- Wysoka kruchość
- Twardość do H_v ok. 15 GPa
- Wytrzymałość średnia ok. 300 MPa (najwyższa dla kompozytów na bazie ZrO_2 do 2GPa)
- Niska odporność na wstrząsy cieplne
- Dobra odporność chemiczna zwłaszcza w środowisku utleniającym

Technologia szkła i ceramiki

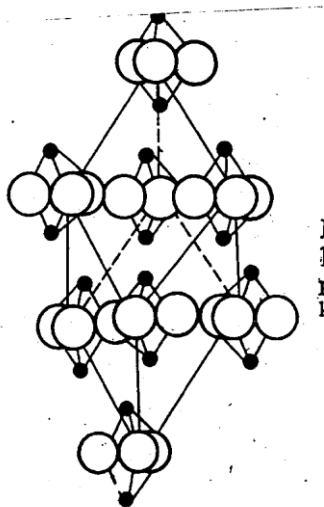

Najważniejszy materiał ceramiki zaawansowanej (ok. 90% produkcji)

- dostępność surowców naturalnych (25%)
- technologia wytwarzania znana od XIX w.
- wszechstronne właściwości i różnorodne zastosowanie

BUDOWA

- ❑ Podstawowa odmiana $\alpha\text{Al}_2\text{O}_3$ – heksagonalna wysokotemperaturowa

- ❑ $a=54,1 \text{ nm}$, $c=130,01 \text{ nm}$

Oprócz tego występują powstające w wyniku rozkładu związków glinu;

$\beta\text{Al}_2\text{O}_3$ – regularna niskotemperaturowa
stabilizowana alkaliom

$\gamma\text{Al}_2\text{O}_3$ – niskotemperaturowa

Technologia szkła i ceramiki

WŁAŚCIWOŚCI KORUNDU

- Gęstość** 3.96 g/cm³
- Temp. topnienia** 2051°C
- Współcz. rozsz.** 5.43 10⁻⁶1/K
- Wl. mechaniczne E** 4.61 GPa <0001>
335 <0100>
G 187 GPa <0001>
144 <0100>
K_{IC} do 6 MPam^{1/2}
m 8-15
σ do. 450 MPa
- Przewodnictwo cieplne** 20 W/mK
- Twardość** ok..9 Mohsa
15 GPa (Vickers)
- Izolator**
ρ 1 10¹⁸ om m
- Odporność chemiczna**
  - Najbardziej odporny chemicznie z tlenków
  - Charakter amfoteryczny
  - W temp. pokojowej nierozpuszczalny w kwasach
  - W wyższej temp. reaguje z HF i H₂SO₄
  - Mniej odporny na działanie zasad
  - Odporny na działanie atmosfery redukcyjnej, próżni i węgla do wysokich temperatur ok. 1500°C

Technologia szkła i ceramiki

OTRZYMYWANIE PROSZKU KORUNDU

- ❑ **Produkcja proszku technicznego**
  - * metoda Bayera (zasadowa)
  - * metoda Grzymka (alkaliczna)
  - * metoda Bredsznajdera (zasadowa)
  - * metoda spiekania
  - * .....

- ❑ **Produkcja proszku wysokiej czystości**
  - * oczyszczanie technicznego korundu
    - przetapianie ogniowe
    - oczyszczanie chemiczne
  - * utlenianie glinu w.cz.
    - termiczne
    - anodowe
    - hydroliza+prażenie
  - * Rozkład soli glinowych
    - metoda ałunowa
    - metody zol-żel

- ❑ **Produkcja elektrokorundu**

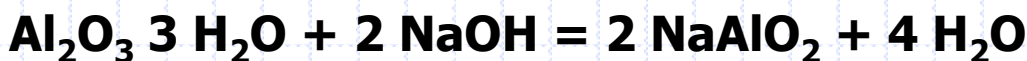
Technologia szkła i ceramiki

OTRZYMYWANIE PROSZKU KORUNDU

☐ **Metoda Bayera**

(zasadowa, ok.. 90% produkcji proszku))

1. Ługowanie boksytów zasadą sodową
2. Wymywanie glinianów zasadą sodową
3. Wytrącanie $\text{Al}(\text{OH})_3$ z roztworu
4. Rozkład termiczny wodorotlenku glinowego do tlenku

☐ **Metoda Grzymka**

1. Mieszanie rozdrobnionych surowców glinonośnych (gliny, łąy, łupki, popioły i in) z kamieniem wapiennym
2. Wypalanie w piecach obrotowych w 1250°C samorzutny rozpad $2 \text{CaO} \cdot \text{SiO}_2$ na proszek
3. Ługowanie proszku roztworem węglanu sodowego = gliniany sodowe
4. Filtracja o dekantacja osadu z roztworu = odpad do produkcji cementu
5. Odkrzemowanie roztworu mlekiem wapiennym
6. Wytrącanie wodorotlenku gazami spalinowymi
7. Kalcynacja wodorotlenku = tlenek

Technologia szkła i ceramiki

OTRZYMYWANIE PROSZKU KORUNDU

☐ Otrzymywanie elektrokorundu

ELEKTROKORUND-korund otrzymywanie metodą przetapiania w piecach elektrycznych

- 1.** Przygotowanie wsadu do topienia (prażony boksyt + koks+topniki)
- 2.** Wytop w piecu łukowym w temperaturze $> 2000^\circ\text{C}$
Związki krzemu, żelaza i tytanu tworzą żelazokrzem
- 3.** Bardzo wolne studzenie wytopionego bloku
krystalizacja
- 4.** Kruszenie mielenie, segregacja

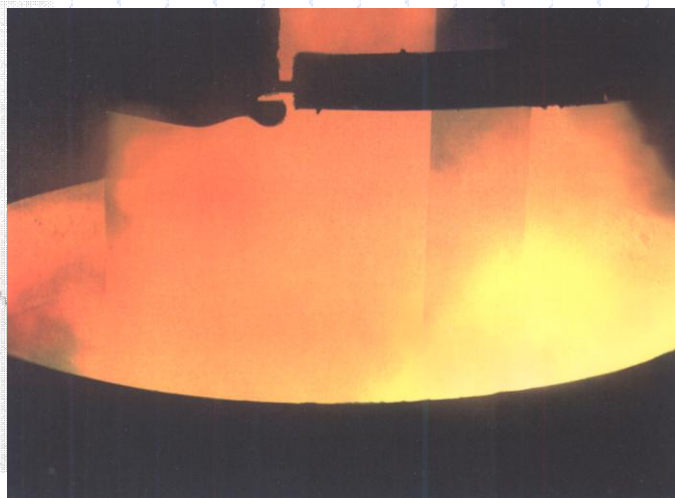
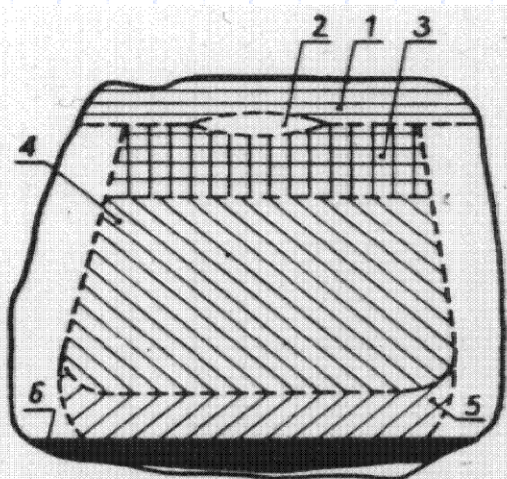
WŁAŚCIWOŚCI ELEKTROKORUNDU

- czystość 94-97%
- barwa A- biała
  - B- szara, różowa, fioletowa

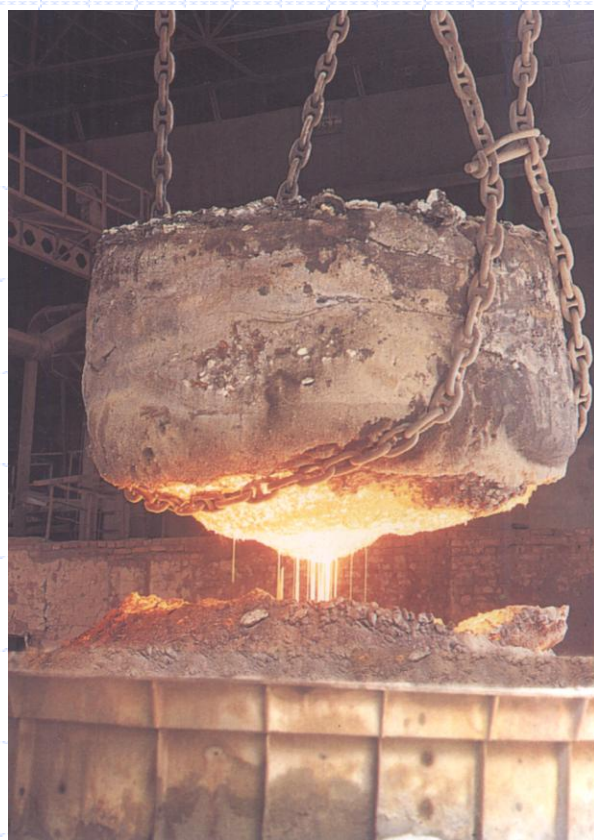
ZASTOSOWANIE

materiały ściernie i polerski

Technologia szkła i ceramiki

Produkcja elektrokorundu

Technologia szkła i ceramiki

OTRZYMYWANIE WYROBÓW

Tworzywa na bazie Al_2O_3

- Spieki wysokiej czystości pow. 98%
- Spieki korundu z innymi tlenkami
- Spieki korundu z nietlenkami –węgliki, azotki, borki
- Cermetale na bazie korundu
- Laminaty i materiały włókniste
- Monokryształy

Technologia wytwarzania

- ❑ **FORMOWANIE**- stosuje się praktycznie wszystkie metody formowania z proszków tj.: prasowanie, prasowanie izostatyczne, odlewanie z gęstwy, odlewanie folii, wyciskanie, wtrysk nisko i wysokociśnieniowy, natrysk plazmowy i inne
- ❑ **SPIEKANIE** – warunki zależą głównie od proszku, typowe to:
  - ✓ temp. Spiekania 1400-1800°C,
  - ✓ atmosfera dowolna,
  - ✓ dodatki: MgO, MgF_2 , Cr_2O_3 (0,2-5%)
  - ✓ niekorzystne zanieczyszczenia: SiO_2 , alkalia
  - ✓ HP- ciśnienie do 40MPa, temp. do 1500°C
- ❑ **OBRÓBKA KOŃCOWA**
  - mechaniczna
  - szkliwienie
  - metalizacja

Technologia szkła i ceramiki

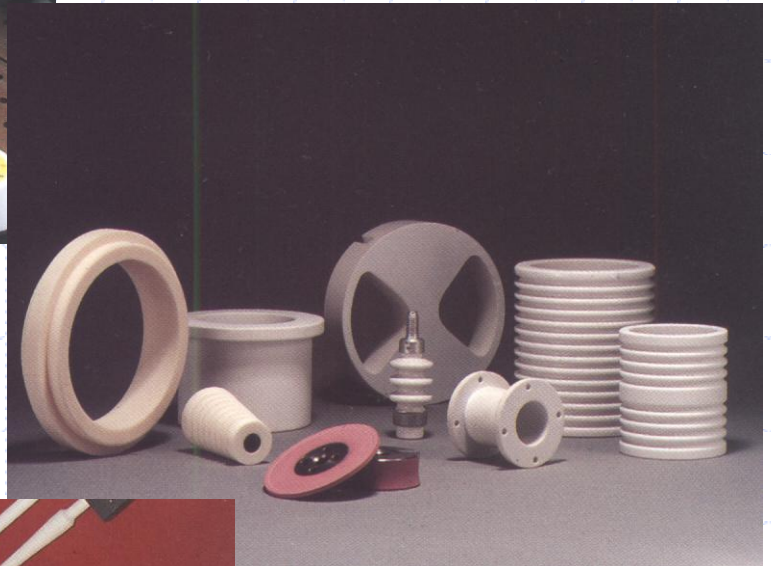
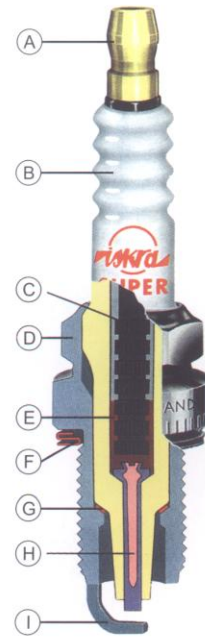
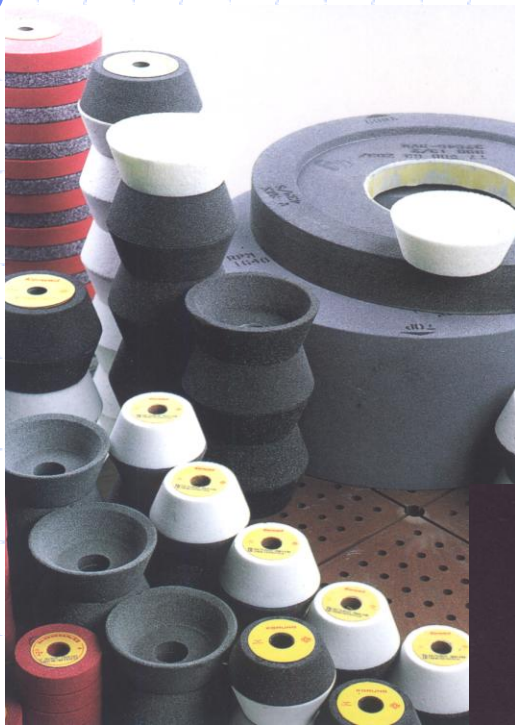
Korund Al_2O_3

ZASTOSOWANIE

- **Elementy konstrukcyjne maszyn i silników**
- **Elementy izolacyjne pieców**
- **Elementy aparatury chemicznej**
- **Podłoża do katalizatorów**
- **Filtry**
- **Elementy młynów ceramicznych**
- **Elementy pancerzy ceramicznych**
- **Narzędzia do odróbki skrawaniem**
- **Narzędzia ściernie**
- **Elementy konstrukcyjne w elektronice i elektrotechnice**
- **Biomateriały**

- **Proszki polerskie**
- **Proszki w kosmetyce i farmacji**

- **Warstwy ochronne**

- **Monokryształy w jubilerstwie i technice**

Technologia szkła i ceramiki

Wyroby z korundu

Technologia szkła i ceramiki

Wyroby z korundu – pancerze ceramiczne

